

ХЛЯБ ПО ВОДИТЕ

BREAD UPON THE WATERS by Irwin Shaw
First published in the US in August 1981 by Delacorte.

© Людмила Евтимова, *превод от английски*

© Дамян Дамянов, *художник на корицата*

© Сиела Норма АД

София • 2022

ISBN: 978-954-28-3931-6

ЪРУИН ШОУ

ХЛЯБ
ПО
ВОДИТЕ

Превод от английски: Людмила Евтимова

@ciela

*Пуццай хляба си по водите,
защото след много дни пак ще го намериши.*

Книга на Екклесиаста, 11:1

ПЪРВА ЧАСТ

1

Намираше се в чуждо легло. Долавяше шепот. Обгръщаше го белота. Наоколо апаратура. Шумът от галечния прибор. Или може би плискаците се вълни на собствената му кръв, пулсираща между вътрешни стени. Носеше се нанякъде. Трудно му беше да отвори очи, клепачите му бяха натезжали. Един човек вървеше под пролетното слънце. Имаше чувството, че го познава отнякъде. Накрая разбра, че това е самият той...

Облечен в нехайно подобрани, провиснали дрехи, Алън Странд навлезе в ароматната зелена тишина на Сентръл парк, а грохотът на Пето авеню заглъхваше зад гърба му. Вървеше бавно, както обикновено в края на седмицата. Отиваше ли на работа, направо препускаше, на високата му слаба фигура бе кацнала тясна продълговата глава, а носът му, по наследство остър като бушприт, бе наклонен в посока на някакъв недоловим, усещан единствено от него океански вятър. Перчемът на правата му стоманеносива коса проблясваше при скокливата му походка – Странд приличаше на корабче при морско вълнение. Веднъж дъщеря му Елинор го срещна случайно на улицата и му каза, че едва ли не очаквала да съзре как около него се къдрят вълни, докато се носел сред потоците от градско движение.

При мисълта, че тази вечер ще види Елинор, му стана приятно. Тя имаше остър поглед и остър език и забележките ѝ невинаги бяха добронамерени, но блясъкът на оръжията, които изваждаше на масата по време на семейната вечеря, го караше,

както се разхожда по алеята с пейките, да очаква с нетърпение това събитие, което иначе щеше да бъде само един седмичен ритуал по задължение.

Сутринта беше мрачно и ветровито и той си помисли, че няма да е зле следобед да се качи на автобуса и да отиде в Музея на модерното изкуство, закъдето имаше карта – едно от малкото удоволствия, които си позволяваше, и да гледа някой филм преди вечеря. Днес даваха „Форт Апачи“. Чудесен преразказ на наивния и героически американски мит, противоположен срещу всякакво съмнение. Беше го гледал вече няколко пъти, но пак му се щеше да го види – като дете, което иска да слуша една и съща приказка всяка вечер преди лягане. Но до обяд вятърът утихна, небето се проясни и той реши да се откаже от филма и да осъществи любимата си разходка – да повърви няколко километра от училището, в което преподаваше, на запад към къщи.

Този петък беше топло като през лятото, дар на месец май, тревата ухаеше като на село, а листата на дърветата трептяха прозирни под блясъка на късното следобедно слънце. Той не бързаше, спря и се засмя на един пудел, който гонеше храбро някакъв гълъб, погледа как момчета играят софтбоул, полюбува се на симпатичното момче и неговата хубава приятелка, които се усмихваха мечтателно и заговорнически, докато се приближаваха по алеята с пламнали лица, без въобще да го забелязват.

Похотта на май, помисли си той. Слава на бога за пролетта и петъка. Не беше ревностен християнин, но следобедът предизвикваше чувство на благодарност и надежда в душата му.

Не го чакаше работа. Беше проверил контролните през седмицата и резултатите от „Гражданската война“, а и „Апоматокс“* и „Реконструкцията“** бе оставил в бюрото си.

* Бивше селище в щата Вирджиния, където генерал Лий се предава на генерал Грант на 9 април 1865 г., с което се слага край на Гражданската война в САЩ. – Б. пр.

** Периодът на преустройство в южните щати след Гражданската война. – Б. пр.

Два дни щеше да бъде свободен от отговорността си за децата, които учеше, изпитваше и оценяваше, в момента някои от тях викаха по игрищата или се натискаха с момичета по таваните, други пък, скрити по коридорите, пушеха марихуана или пълнеха спринцовки с хероин, купен, както се говореше, от дебелака с бейзболното кепе, който редовно се настаняваше на един ъгъл, близо до училището. Ръцете на Странд бяха свободни и той се наведе да вземе едно обло камъче, което поноси известно време със себе си. Така се чувстваше свързан с някогашни ледници и изпитваше наслада от допира на гладката твърда повърхност, затоплена от слънцето през деня.

Днес вечерята щеше да закъснее, тъй като цялото семейство се събираше, и той се отклони от пътя си, за да мине покрай тенис кортовете в парка, където знаеше, че играе помалката му дъщеря Каролайн. Тя бе запалена спортистка. Не се интересува нито от марихуана, нито от хероин, помисли си самодоволно Странд, изпълнен с великодушно съжаление към родителите, които си имаха подобни проблеми. Празничното време предразполагаше към великодушие и самодоволство.

Още отдалеч позна Каролайн по движенията. Тя гонеше топката с решителни подскоци и между две точки прокарваше по момчешки пръсти през късата си руса коса.

Младежът, с когото Каролайн играеше, изглеждаше хилав в сравнение с нея, тъй като тя, макар и слаба, бе височка за възрастта си, имаше оформен бюст и широки рамене, дълги, стройни крака, които представляваха възхитителна гледка под късите шорти за тенис, и както забеляза Странд, бяха оценени по достойнство от мъжете минувачи.

Нито марихуана, нито хероин, мислеше си Странд, ами секс? В днешно време едно момиче на седемнайсет години... Поклати глава. Какво правеше той, когато беше на седемнайсет – или дори по-рано, – и на колко бяха момичетата, с които го правеше? По-добре да не си спомня. Все едно, сексът бе грижа на майка ѝ и той бе уверен, че тя следеше както трябва за това, ако подобно нещо изобщо беше възможно. Той, от своя страна,

бе направил необходимото със сина си и по-късно престана да забелязва у момчето каквито и да било признаци на отвращение или страх, или на прекалено прехласване по този въпрос.

Младежът от другата страна на корта изглеждаше хилав и недохранен, но беше здраво топката и ударите на двамата бяха еднакво силни и резки. Странд изчака Каролайн да отбие един силен удар над глава и извика: „Браво!“ . Тя се обърна и му махна с ракетата, приближи се към оградата, зад която той стоеше, и му прати въздушна целувка. Лицето ѝ бе зачервено, косата – мокра от пот, но Странд си помисли, че изглежда чудесно, макар чертите на лицето ѝ да се бяха изопнали от играта, от което носят ѝ, за жалост умалено копие на неговия, изпъкваше повече, отколкото когато пълничкото ѝ лице беше спокойно.

– Здравей, татко – рече Каролайн. – Този Стиви направо ме съсипва. Ей, Стиви – извика тя, – ела да се запознаеш с баща ми.

– Не искам да ви прекъсвам играта – възрази Странд.

– Тъкмо ще мога да си поема дъх – отвърна Каролайн. – Добре ще ми дойде.

Стиви се приближи покрай оградата, пригласяйки косата на тила си.

– Приятно ми е да се запознаем, сър – учтиво изрече Стиви. – Каролайн ми каза, че вие сте първият ѝ учител по тенис.

– Тя започна да ме бие, когато стана на девет години. Сега само гледам – отвърна Странд.

– И мен ме бие – добави Стиви с тъжна усмивка.

– Само когато те е налегнала депресия – обясни Каролайн.

– Бих искал да не говориш такива неща, Каролайн – обиди се Стиви. – Понякога просто ми е трудно да се съсредоточа и толкоз. Това не е депресия.

– Е, ти пък – каза Каролайн и приятелски побутна момчето по рамото. – Нямах предвид нищо лошо. Далеч съм от мисълта, че си отиваш вкъщи и реवेश, докато заспиш, когато загубиш някой сет например. Само се пошегувах.

– Просто не искам хората да си създават погрешна представа за мен – упорстваше момчето.

– Не се засягай чак толкова. Или поне не сега – рече Каролайн. – Обикновено не е такъв, татко. Просто не обича да го гледат, когато играе.

– Разбирам го – отвърна дипломатично Странд. – Аз все още щях да играя тенис, ако можех да измисля някакъв начин да го правя на тъмно. Е, вече ще вървя.

– Много ми беше приятно, че се запознах с вас, сър – каза момчето и се върна от другата страна на мрежата, като отмахна косата на тила си.

– Не му се сърди, татко – рече Каролайн, – имал е кошмарно детство.

– Не изглежда да му се е отразило на тениса – забеляза Странд. – А как се е отразило твоето кошмарно детство на играта ти?

– О, татко – закани му се с ракетата си Каролайн, – не ме поднасяй.

– До скоро виждане къщи. Не се бави много.

Той изгледа отиграването на още две топки, като се възхищаваше на бързината на двамата младежи, чиито метални ракети, проблясвайки, разсичаха въздуха. Дори когато беше на тяхната възраст, не бе толкова бърз. Бързо четях, помисли си той, поел обратно към къщи. Но бавно и мудро бягах. Няма що, всеки със своите способности. Това вече не беше важно. Беше си създал заместител на скоростта.

Портиерът на сградата, Алегзандър, стоеше облегнат на стената от едната страна на остъклената входна врата и намръщен пушеше пура. Той беше светлокож мъж на неопределена възраст, с калпак от късо подстригана побеляла коса и не бе от хората, които лесно се усмихват. Като се има предвид, че кварталът почти граничеше с порядъчността – Кълъмбъс авеню* се простираше в другия край на улицата, а воят на полицейските

* Средоточие на кина, ресторанти и нощни заведения в Ню Йорк. – Б. пр.

сирени беше често повтаряща се мелодия, – човек можеше да разбере защо портиерът толкова рядко се усмихва.

– Добър вечер, Алегзандър – поздрави Странд.

– Добър вечер, мистър Странд. – Алегзандър не извади пурата от устата си. Той беше един от последните мъже в Ню Йорк, които още носеха военни куртки от Втората световна война, сякаш за него войната току-що бе навлязла в друга фаза.

– Днес времето беше хубаво, нали? – Странд харесваше този човек и оценяваше усилията му да поддържа в що-годе приличен вид старата жилищна сграда, строена през 1910 година.

– Не беше лошо – съгласи се неохотно Алегзандър. – Би трябвало след тая кучешка зима. Но няма да се задържи дълго. Казаха, че утре ще вали. – Алегзандър не можеше да се похвали нито с голям оптимизъм, нито със сърдечност. – Жена ви си е вкъщи. И синът ви. – Той много държеше да знае кой влиза и кой излиза от неговия блок. Обичаше всяко влизане и излизане да бъде редовно регистрирано. Това намаляваше неприятните изненади.

– Благодаря – рече Странд.

За Великден беше дал на Алегзандър двайсет и пет долара и бутилка скъпо уиски. Жена му се бе възпротивила срещу този подарък, но Странд ѝ бе казал: „Заслужава си го. Той е като страж, който ни пази от хаоса“. Алегзандър бе благодарил кратко на Странд, но отношението му видимо не се бе променило.

Когато отвори вратата на апартамента, Странд чу пианото във всекидневната, както и тихото жално скимтене на електрическа китара. От кухнята се носеше апетитна миризма на готвено. Приятно ти става да те посрещне тъй уютният дом. В момента жена му Лесли преподаваше урок по музика. Тя бе постъпила в „Джулиард“^{6*} с намерението да стане концертираща пианистка и макар че не свиреше лошо, не беше достатъчно

* Музикално висше училище в Ню Йорк, където е преподавала и Мария Калас. – Б. пр.

добра за това. Сега уроците ѝ по пиано и часовете по музика, които водеше три пъти седмично в частното подготвително училище*, намиращо се недалеч от тях, доста подпомагаха семейния бюджет, а освен това осигуряваха безплатно образование на Каролайн. Без помощта на Лесли, при постоянното увеличаване на наемите, те никога нямаше да могат да запазят старото си жилище с огромни едновременни стаи и високи тавани. Долавяше колебливия ритъм на китарата, деликатно заглушен от затворените врати – свиреше синът му Джими, който бе наследил майчиния си талант, ала не и вкуса ѝ по отношение на предпочитаните композитори.

Странд не прекъсна нито един от двамата музиканти, а влезе в трапезарията, където китарата не се чуваше. Най-напред долови свиренето на ученика, а после на Лесли, лесно различими един от друг – повтаряха някакъв пасаж, в който разпозна Шопенов етюд. Така разбра и кой е ученикът – един телевизионен сценарист. Неговият психоаналитик му бил казал, че свиренето на пиано щяло да го разтовари от напрежението. Той може и да се разтовари, помисли си Странд, докато го слушаше, но Шопен няма да му се удаде лесно.

Учениците на Лесли бяха най-различни – сред тях имаше и един полицай с добър слух и груби пръсти, който свиреше през цялото си свободно време, някакво момиче на тринайсет години, смятано от родителите си за гениално, но Лесли не споделяше тяхното мнение, един адвокат, който казваше, че предпочитал да свири на пиано в някоя кръчма, вместо да се явява в съда, и няколко учители по музика, които се нуждаеха от помощ при подготовка на уроците си. На Лесли ѝ беше интересно и приятно да се занимава с тях.

Странд обичаше музиката и когато можеше да си го позволи, водеше жена си на опера и сега, макар от време на време да се сепваше от някои звуци, които долитаха от всекидневната и от стаята на сина му, му беше приятно, че домът им постоянно

* Училища интернати, предимно частни, подготвящи ученици за постъпване в колеж. – Б. пр.

е изпълнен с музика. В голямата спалня имаше бюро и когато работеше вкъщи, можеше да чете и пише на спокойствие.

Странд си тананикаше тихо мелодията, която жена му изучаваше с нервния телевизионен сценарист. Той седна на кръглата, разнебитена дъбова маса в трапезарията, чиито стени бяха украсени с пейзажите, нарисувани от жена му в свободното ѝ време, и погледна броя на „Ню Йорк Таймс“, оставен за него. Съдба, помисли си той, като се пресегна да си вземе ябълка от фруктиерата, сложена в средата на масата. Докато ядеше, прегледа заглавията на вестника, който Лесли винаги му оставяше, защото той никога не успяваше да го прочете сутринта. Беше изял половината ябълка, когато пианото заглъхна и плъзгащите се врати между всекидневната и трапезарията внезапно се отвориха. Странд стана, когато влезе Лесли, последвана от телевизионния сценарист.

– О, ти си се прибрал! – възкликна Лесли и го целуна по бузата. – Не съм чула кога си влязъл.

– Наслаждавах се на концерта – отвърна Странд.

Жена му съблазнително ухаеше на чисто. Дългата ѝ руса коса, вдигната нагоре, се бе разпиляла, тъй като тя имаше навик да кима енергично, когато свиреше. Колко е приятно да се прибираш вкъщи при такава жена, помисли си той.

Тя беше негова ученичка последната година в училище и още първия ден, когато я видя, седнала скромно най-отпред в класната стая, той реши, че това е момичето, за което ще се ожени. Тогава училищата в Ню Йорк се различаваха от сегашните. Момичетата носеха рокли и решеха косите си, и не им се струваше нелепо да изглеждат скромни. Той я изчака да завърши, записа си внимателно адреса ѝ, отиде на гости у тях и за ужас на нейните родители, които смятаха, че човек, избрал да преподава в държавно училище, за цял живот се е обрекъл на провал, се ожени за нея още след първата ѝ година в „Джулиард“. Когато се роди Елинор, родителите ѝ промениха мнени-

ето си за него, но не изцяло. Все едно, сега те живееш в Палм Спрингс* и той не четеше писмата им до Лесли.

– Надявам се, че шумът не ви пречеше – каза телевизионният сценарист.

– О, никак – отвърна Странд. – Трябва да ви призная, мистър Кроуел, че добре се справяте.

– Сигурно сте слушали, когато свиреше жена ви – рече мрачно Кроуел. Не се забелязваше да се е разтоварил особено от напрежението си през миналия петък.

Странд се засмя.

– Мога да ви различа, мистър Кроуел.

– Не се и съмнявам.

– Ние с мистър Кроуел ще изпием по един чай, Алън – рече Лесли. – Ще ни правиш ли компания?

– С удоволствие.

– Ей сега ще стане, чайникът е сложен.

Когато тя влизаше в кухнята, Странд се полюбува на елегантната ѝ фигура, на извивката на врата ѝ, на синята пола и бялата ученическа блуза, с които беше облечена, на стройните ѝ крака и на леката прилика с хубавата им най-голяма дъщеря.

– Чудесна жена – обади се Кроуел. – Търпелива като ангел.

– Женен ли сте, мистър Кроуел?

– Бях, и то два пъти – отвърна печално Кроуел. – И се каня да го сторя за трети път. Затънал съм до гуша от тия издръжки. – Имаше топчесто, измъчено лице, което приличаше на обелен, развален картоф. Лесли беше казала на Странд, че пишел шеги за тв комедии. По лицето на Кроуел можеше да се съди, че професията му е мъчителна. Той плащаше по два-сет долара два пъти седмично за половинчасовите си уроци по музика, така че сигурно бе щедро възнаграден за мъченията си, особено като се има предвид фактът, че пет пъти седмично посещаваше и психоаналитик. Ето в какво се заключава модерната американска икономика, помисли си Странд. Шеги, кушетки и издръжки.

* Прочут курорт в Южна Калифорния. – Б. пр.

– Някой ден – казваше му Кроуел – трябва да отидем да си пийнем, за да ме посъветвате как може човек да запази семейството си в днешно време.

– Нямам ни най-малка представа – отвърна безгрижно Странд. – Късмет. Мързел. Консервативна антипатия към промените.

– Да – рече невярващо Кроуел, като дърпаше топчестите си пръсти. Погледна към вестника, разгърнат на масата. – Още ли имате нерви да четете вестници? – попита той.

– Порок – отвърна Странд.

– Мен направо ме отчайват.

– Седнете, седнете – каза Лесли, щом влезе от кухнята, и донесе чаените прибори и чиния курабийки на един поднос.

Тя наля чая с уверена ръка и гостоприемно усмихната, подаде курабиите. Кроуел тъжно поклати глава.

– На диета съм. Холестерол, кръвно. Обичайните неща.

Странд си взе цяла шепа. Почти не пиеше и никога не беше пушил, но обичаше сладко. От двайсетгодишна възраст не бе надал и половин килограм и забеляза как Кроуел гледа съвсем купчинката курабии в чинийката му. Кроуел предпочиташе чая с мляко, но когато попита Лесли дали млякото е обезмаслено и тя му отговори отрицателно, той го изпи както беше, без мляко и без захар.

Лесли се поинтересува като домакиня дали Кроуел няма да иска да остави Шопен за известно време и да опита малко Моцарт, но той не се съгласи – Моцарт бил прекалено самоуверен за неговия вкус.

– Свършил е трагично – напомни му Лесли. – И то много млад.

– Трагично или не – отвърна Кроуел, – но винаги е знаел какво прави. Шопен е бил поне меланхоличен.

Лесли въздъхна.

– Както кажете, мистър Кроуел – съгласи се тя. – Следващия вторник ще преминем към валса в ми бемол мажор.

– В главата си – обади се Кроуел – го чувам как точно трябва да звучи. Но никога не се получава така.

– Малко повече практика – додаде тактично Лесли. Тя имаше нежен мелодичен глас, като тих минорен акорд от пианото – и ще се получи.

– Сериозно ли говорите, мисис Странд? – попита с укор Кроуел.

Лесли се поколеба.

– Не – каза тя и се засмя.

Странд също се засмя, дъвчейки една курабийка, и накрая и Кроуел се засмя.

Когато той си отиде, Странд помогна на Лесли да отнесе чаените прибори в кухнята. Докато тя си връзваше престилката, той я прегърна отзад и я целуна по врата.

– Знаеш ли какво ми се прави сега? – попита той.

– Шшт! Джими си е вкъщи, а той никога не чука на вратата.

– Не съм казал, че непременно ще го направя. Само че ми се иска.

– Сигурно има някаква причина, за да смяташ, че трябва да ме коткаш днес – рече Лесли и се усмихна. – Или пък си прекарал следобеда особено приятно.

– Направих хубава разходка в парка. Всичко се пълни със сок. – Странд я пусна. – Видях Каролайн да играе тенис.

– Ах, това момиче – възкликна Лесли, – краката ѝ ще станат като на шангист.

– Засега няма такава опасност.

– С кого играеше Каролайн? – Лесли бъркаше в един тиган соса, който вреше на печката.

– Не го познавам – отвърна Странд. – Добре играе. Но доколкото видях – мм, – беше прекалено изтънчен за моя вкус.

– Надявам се, че не си го изгледал с твоя старомоден заплашителен поглед.

– За какво говориш? – възмути се Странд, макар да знаеше много добре какво имаше предвид жена му.

След повече от двайсет и три години брак мненията им все още се различаваха по отношение на правилата за добро държание, особено за младите. Лесли имаше непоколебими либерални разбирания и казваше на мъжа си – понякога това я забавляваше, а друг път не, – че макар между тях да има само седем години разлика, всъщност ги делят цели три поколения.

– Знаеш за какво говоря – каза Лесли. – Нали съм виждала как сразяваше само с един поглед някои от горките приятели на Елинор, когато момчетата започнаха да я наобикалят. Превръщаше ги в сталагмити, преди да са успели да си отворят устата.

– Трябва да са ми благодарни – отговори Странд, на когото незначителният спор доставяше удоволствие. – Аз ги подготвих за по-късните им изпитания в живота. Спомняш ли си пък какъв беше климатът у вас, когато се появих за първи път?

Лесли се засмя.

– Полярен – отвърна тя. – Едно от нещата, за които ти се възхищавах, бе, че ти сякаш изобщо не го забелязваше. Но тогава беше вече мъж.

– Баща ти ми помогна да стана такъв.

– Е, тогава добре си е свършил работата.

– Благодаря ти, скъпа. – Странд се поклони иронично.

– Както и да е, щом Каролайн иска да играе тенис с някого, който може да ѝ бъде добър партньор, какво значение има какъв е, когато не е на корта? Мисля, че го знам. Каролайн запозна ли те?

– Казва се Стиви. Не счете за нужно да спомене презимето му.

– Стиви. Точно така. Идвал е тук един-два пъти следобед. Много мило момче.

Странд въздъхна.

– Ако трябваше да воюваш с децата, с които съм по пет дни в седмицата, може би щеше да промениш малко отношението си към невинните младежи.

– Трябва да поискаш да те преместят в някое поцивилизовано училище – възрази Лесли. – Хиляди пъти съм ти го казвала.

– Кажи го в Министерството на просветата – отвърна Странд и си взе още една курабийка. – За тях няма цивилизовани училища. Както и да е, това предизвикателство ми допада. Всеки може да преподава история в „Сейнт Пол“ или в „Ексетър“. – Не беше съвсем сигурен дали е прав, но думите му звучаха убедително.

– Ти позволяваш на всички да злоупотребяват с теб – подметна Лесли, като бъркаше бързо соса.

Странд отново въздъхна. Този разговор се водеше отдавна между тях.

– Бас държа – каза той, – че жената на Уелингтънския херцог също е смятала, че той позволява на всички да злоупотребяват с него.

Лесли се засмя.

– Когато започнеш да ми даваш примери с исторически личности – рече тя, – знам, че съм загубила спора. Махай се от кухнята ми. Трябва да се съсредоточа върху вечерята.

– Мирише божествено. Какво ще ядем?

– Пица с кълцано телешко. А сега ме остави. Трябва да мисля по италиански.

Като излизаше през вратата, за да се върне обратно в трапезарията, Странд добави:

– Поне трябва да направим така, че да накараме Джими да не отваря вратата, преди да почука. Особено в почивните дни.

– Той е твой син – отвърна Лесли. – Накарай го де – и му махна да върви.

Е, мислеше си той, като седна на масата и взе отново вестника, едно поне е сигурно – има да си говорим за какво ли не.

Той четеше, когато Джими се дотътри, бос, по джинси и с ватирана фланелка. Гъстата му черна и къдрава коса – генетически атавизъм в русото им семейство – беше високо подстригана на тила. Носът обаче бе несъмнено на баща му.

– Здравсти, тате – рече Джими и се тръшна на един стол, – как се отнасят с теб?

– Още се държа – отговори Странд. Джими единствен от децата му го наричаше „тате“. – Нещо, което не мога да кажа за теб. Скоро поглеждал ли си се в огледалото?

– Не съм чак толкова суетен, тате – отвърна небрежно Джими.

– Изглеждаш много измършавял. Хората ще си помислят, че изобщо не те храним. Днес ял ли си нещо?

– Само преди няколко часа станах. Затова пък ще уважа вечерята на мама.

– По кое време се прибра тази сутрин?

Джими вдигна рамене.

– Какво значение има? Четири, пет. Кой ти гледа?

– Някой път, Джими – рече Странд с иронична нотка, – трябва да кажеш на стария какво толкова правиш до пет часа сутринта.

– Търся нов звук, тате – отвърна Джими. – Или свиря, или слушам музика.

– Доколкото знам, в „Карнеги Хол“ музиката спира много преди пет сутринта.

Джими се засмя и се почеса под фланелката.

– „Карнеги Хол“ вече не е там, където беше тая година. Не си ли чул?

– Имаш морави кръгове под очите, които стигат почти до раменете ти.

– Момичетата много ги харесват – отвърна самодоволно Джими. – Едно от тях ми каза, че така съм изглеждал като обладан от зъл гений. Не искаш ли да приличам на обладан от зъл гений?

– Не особено.

Джими извади смачкан пакет цигари от джоба на джинсите си и запали. Странд наблюдаваше с неодобрение как Джими всмуква и издухва дима през ноздрите си. От цялото семейство само той пушеше.

– Джими – попита Странд, – случвало ли ти се е да прочетеш какво пишат учените за връзката между пушенето и рака?

– А на теб случвало ли ти се е да прочетеш какво пишат учените за радиоактивното замърсяване?

Странд въздъхна за трети път, откакто се бе прибрал вкъщи.

– Окей – каза той с примирение. – Не си малък, можеш да решаваеш сам.

Джими беше на осемнайсет години и изкарваше достатъчно пари от разни халтури, за които не даваше никакви обяснения, така че никога не му се налагаше да иска от Странд. Беше завършил гимназия преди една година, и то не съвсем зле, и се бе присмял на предложението на Странд да продължи в колеж.

– Каж ми, Джими – рече Странд, – любопитно ми е какъв е този нов звук, за който непрекъснато говориш?

– Ако знаех, тате, нямаше да го търся – отвърна небрежно Джими.

– Ще ми кажеш ли, като го откриеш?

– Сарказмът тук нещо много взе да загрубява – подхвърли Джими, но без злоба. – Окей, ще ти кажа, ако изобщо някога го откроя.

Странд стана.

– Ще си взема един душ и ще се преоблека за вечеря. А ти?

– О, днес е петък – рече Джими и се изправи. – Благодаря, че ми напомни. Не се безпокой, тате. – Той прегърна нежно баща си през раменете. – Ще се докарам. – Той взе да души. – Виждам, че мама още е в италианския си период. Бих се навъртал тук дори само заради яденето.

– Мога ли да ти предложа да се обръснеш през това време?

– Предложението е записано. – Той стисна леко рамото на Странд. – Имам чудесна идея – защо не дойдеш с мен някоя вечер? Ще те представя като един от пионерите на нюорлеанското буги-вуги. Момичетата веднага ще хлътнат по теб.

Странд се засмя, стоплен от докосването на сина си.

– Никога вече няма да те пуснат дори да припариш там.

– Виж какво – каза сериозно Джими, – искам да ти задам един въпрос. Ти поглеждаш ли се изобщо в огледалото?

– Понякога.

– Не ти ли идва наум от време на време, че и ти самият не изглеждаш много добре? – Лицето му беше станало съвсем сериозно. – Имаш страшно уморен вид, тате.

– Чувствам се добре – отвърна кратко Странд.

– Спестил съм някоя и друга пара – продължи Джими. – Какво ще кажеш да ви изпратя с мама за една-две седмици някъде на море, като свърши училището?

– Благодаря ти, Джими. Пази си парите, сигурно ще ти потрябват – и то скоро. И без това обичам града през лятото.

– Окей – вдигна рамене Джими. – Както искаш. Но ако си промениш решението...

– Няма да го променя.

– Ти си един стар чешит – Джими поклати глава, свали ръката си от раменете на Странд и изгаси цигарата. – Твоя си работа. А ако случайно откриеш новия звук, ела ми кажи. Вратата ми е винаги отворена за теб. – Той се запъти към кухнята. – Трябва да видя откъде се носи тази божествена миризма.

Когато влезе в банята да вземе един душ, Странд се погледна в огледалото. Джими беше прав. Наистина изглеждаше уморен. Имаше торбички под очите, а и очите, и кожата на лицето му изглеждаха повехнали. Потисна изкушението да легне и да си подремне. Ако Лесли дойде и го завари да дреме на леглото, ще се разтревожи и ще го попита да не би да не е добре, понеже той никога не спеше следобед. Не искаше да чува, че се е преуморил и че трябва да иде на лекар. Стоя дълго под душа и накрая се обля с леденостудена вода. Когато започна да се облича за вечеря, се почувства добре, нищо че огледалото не показваше същото. Петдесет години не са чак толкова много, че да се чувствам стар, рече си той, макар и след едноседмичен труд.

Когато се върна в трапезарията, Елинор слагаше масата.

– Здравей, мила – рече той и я целуна. – Как е?

– Издигам се като ракета в служебната йерархия – отвърна тя, нареждайки салфетките. – Шефът ми каза, че съм щяла да стана първата жена, вицепрезидент на компанията през последните десет години. Като сме работели заедно, забелязал, че съм хубаво момиче. Как ти се струва това?

– Струва ми се, че те ухажва.

– Естествено – отвърна самодоволно тя. – Безуспешно. Мисля обаче, че ни делят доста години. По възходяща линия.

Тя работеше като програмист на компютърни системи в един огромен концерн на Парк авеню. Завърши първа по математика и се записа в курсовете по компютърна техника в колежа, беше схватлива и се държеше уверено и сериозно. Работеше в концерна едва от две години, но вече ѝ бяха поверили да изработва компютърни програми за всички видове предприятия и учреждения както в Ню Йорк, така и извън него. Увлечението, с което работеше, много приличаше на Леслиното отдаване на музиката. Елинор се бе опитвала да го обясни на баща си, който се опасяваше за съдбата на обикновените хора при все по-голямото компютризиране и обезличаване на света. „То е все едно да създаваш ред от хаоса, като използваш докрай въображението и таланта си. Да речем, отиваш в някоя болница и какво откриваш: дублира се една и съща работа, допускат се грешки, губи се време, което може да струва нечий живот, поставят се добронамерени, но неправилни диагнози, които една машина може да поправи само за секунди, лекари се ровят в документация, вместо да лекуват болните – и изведнъж изграждаш една система, и с удоволствие виждаш как всичко си отива на мястото и потръгва, и ти знаеш, че това е твое дело. Същото е и в едно предприятие. По най-простия начин отърваваш от хилядите часове на скука бедните чиновници, затънали до гуша в работа. Противно на твоето убеждение, татко, това прави човечеството по-човечно – а не обратното.“

Странд се възхищаваше от нейното красноречие и от увлечението, с което работеше, но си оставаше на старото мнение, макар да се радваше, че тя не се задоволява да бъде само

хубаво момиче. Когато се записа в колежа, Елинон работеше през лятото и даваше уроци през учебната година, за да се издържа, и сега живееше самостоятелно в малък апартамент в Ийст Севънтийс. За Странд бе тъжен мигът, когато в деня на дипломирането си тя заяви, че повече не иска да живее в една стая с по-малката си сестра в техния апартамент. Нито Странд, нито Лесли се възпротивиха, казаха си, че макар и особнячка, Елинон е разумно момиче и може да се грижи за себе си, пък и съвсем нормално е младите да искат да се оправят сами. А и Елинон ги успокояваше: „Аз не отивам в Лапландия или в Перу. Ще бъда само оттатък парка и когато изпадна в беда, такъв вик ще надам, че ще ме чуете чак от другия край на водохранилището“. До този момент не беше викала. Когато започна работа и каза на баща си каква е заплатата ѝ, той я поздрави малко натъжен, тъй като, току-що излязла от колежа, тя изкарваше повече от него след двайсет и седем години стаж в системата на държавните училища.

– Това лято ще имам три седмици отпуск – отбеляза Елинон и започна да отваря с тирбушон една от двете бутилки „Кинанти“ върху бюфета, – две платен и една неплатен, и ми се иска да отида на някое ново място. Имаш ли някакви идеи, татко?

– Мм. – Странд замислено задържа ухото си. – Зависи. Сама ли ще ходиш?

Тапата изскочи с гръм и Елинон остави бутилката на масата. Тя се обърна и погледна изпитателно баща си.

– Не – отвърна рязко.

– Несъмнено с някой младеж.

– Несъмнено – усмихна се тя.

– Той какво иска да направите?

– Не е съвсем сигурен. Предлага да идем на някой гръцки остров, да си лежим на плажа и да плуваме.

– Не звучи никак лошо – забеляза Странд.

– Обещава, че на острова няма да има никакви компютри, нито дори пишеща машина. Казва, че ще се върна на работа с още по-голям ентузиазъм. – Елинон оправи букетчето с цветя,

което беше донесла, и го сложи в една ваза в средата на масата.
– Той е ходил там преди... – тя се усмихна – с друга.

– Така ли ти каза? – попита Странд, опитвайки се да потисне неодобрението в гласа си.

– Той всичко ми казва – отвърна тя. – Такъв си е.

– Различни времена. – Странд се помъчи да го подхвърли по-небрежно. – Различни във всяко отношение. По мое време... – той млъкна и се засмя – по мое време... не, нищо. А ти всичко ли му казваш?

– От всичко по малко – засмя се Елиноор.

– Защо не го доведеш някоя вечер?

– Не си падал много по семействата. И без това не съм сигурна какво ще излезе с него. Поне засега. Ще видим дали ще издържи триседмичния тест. Тогава може и да го покажа на другите елементи.

– Добре – рече Странд, – изпрати ми една картичка. Аз също не бих имал нищо против някой гръцки остров. И то не само за три седмици. Може би като се пенсионирам...

Елиноор се приближи до него, прегърна го и се взря със сериозен вид в лицето му. Беше по-ниска и по-слаба от сестра си и бе наследила хубавия прав нос и дълбоките сини очи на майка си.

– Изглежда ужасно несправедливо, нали? – промълви тя.
– Че аз мога да замина за три седмици само след две години работа, а ти...

Странд я потупа леко по гърба.

– Не страдаме от това. Предпочитаме да си имаме семейство. А ти нямаш семейство... все още.

– Алилуя – добави Елиноор.

Лесли влезе откъм кухнята, като сваляше престилката си.

– Току-що приготвих вечерята – обяви тя. – Мисис Къртис се кани да сервира. – Мисис Къртис бе жената на Александър, която идваше да им помага три пъти седмично. – Всички ли сме тук?

– Каролайн още я няма – отвърна Елиноор и пусна баща си.

– Странно – каза Лесли. – Вече е съвсем тъмно. Едва ли още играе тенис. Пък и нали знае в колко вечеряме.

– Сигурно се е отбила да изпие едно безалкохолно например – обади се Странд. – Тъкмо имаме време за аперитива. Лесли, Елинор?

Той пристъпи към бюфета и отвори шкафа, където имаше бутилка уиски и бутилка шери.

– За мен нищо, благодаря – каза Елинор.

Странд не я беше виждал да пие друго освен по малко вино и се запита дали е същата въздържателка, когато вечеря с младежа, който всичко споделя с нея, или пази поведение заради родителите си. „От всичко по малко“ – както сама току-що беше казала.

– Аз ще пия чаша шери – рече Лесли.

Докато наливаше шери за жена си и уиски с вода за себе си, влезе Джими, къпан и ухаещ на сапун.

– Здравей, Елинор – поздрави той. – Как е красавицата на семейството?

– Съсипва се от работа – отвърна Елинор. – Боже мой, много лъскав изглеждаш тази вечер!

– В твоя чест – каза Джими. – Когато удостояваш с присъствието си семейната трапеза, най-малкото, което мога да направя, е да се обръсна.

– Знаеш ли, че наистина изглеждаш хубав, като се постегнеш – забеляза Елинор. – Приличаш малко на корсикански бандит, приготвил се за литургия.

Джими се ухили.

– Имам си своите почитатели. Е, в умерени количества.

– Джими – обади се Странд, – ние с майка ти си сипахме да пийнем. Ти искаш ли нещичко?

Джими поклати глава.

– Трябва да бъде във форма за олимпиадата.

– За олимпиадата ли? – попита невярваща Елинор. – Каква олимпиада?

– През 1996 година – отвърна Джими и отново се ухили. – Очаквам да получа златен медал за най-готин.

– Залагам на теб, братко – каза Елинор.

Двамата с Джими си съперничеха и Елинор не криеше неодобрението си от начина му на живот и от приятелите, които си избираше. Джими пък, макар да ценеше интелигентността на сестра си, на свой ред се отнасяше с презрение към това, че тя „пропилява“ живота си, като „се въргаля“ в тъпото компютризирано буржоазно легло. При редките избухвания на Джими се чувстваше някакъв неоформен и нецеленасочен ляв уклон, който безпокоеше Странд с неговите последователни и прагматични възгледи за тяхното общество, но той не се опитваше да спори с момчето. Неизбежните болки на младостта, казваше си, когато Джими открито се оплакваше. Знаеше, че Джими и Елинор искрено се обичат, но понякога репликите им ставаха неприятно язвителни.

Той се изкашля шумно и вдигна чашата си:

– Да пием... ъъ... – и се обърна към Елинор – за Гърция!

Лесли ги погледна озадачено.

– Каква Гърция?

– По-късно ще ти обясня, майко – рече Елинор. – Ей тъй си приказваме.

– Горката готвачка, всичко изпуска в кухнята. Всички ключки – добави Лесли и отпи от шерито. – Ако Каролайн не се появи след пет минути, ще трябва да седнем без нея. Тя спомена ли ти, че ще закъснее, като се видяхте, Алън?

– Не.

Скочът беше първото му питие за тази седмица и той задържа глътката в уста, за да му се наслади по-пълно, когато на вратата се позвъни.

– Сигурно е Каролайн – рече Лесли, – но тя си има ключ...

Звънецът не спираше – оглушителен, постоянен вой.

– Боже господи! – възкликна Лесли. – Знае, че не сме глухи.

Джими хвърли бърз поглед към баща си. Странд забеляза уплашеното изражение на сина си и почувства, че то отразява неговото.

– Аз ще отворя – каза Джими и бързо излезе от трапезарията.

Странд остави чашата си и тръгна след него, като се стараше да изглежда нормално. Джими тъкмо отваряше вратата, когато Странд излезе в коридора. Каролайн се препъна, залитна на прага и едва не падна. Крепеше някакъв мъж, чиято глава беше клюмнала на гърдите. И двамата бяха целите в кръв.